

Kommunrevisionen informerar

Granskning av kommunens avtalsförvaltning

Granskningens inriktning

Vi har granskat om kommunen har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av ingångna avtal. Bristande riktlinjer, rutiner, kompetens och uppföljning av avtal riskerar att medföra stora kostnader för kommunen. Därtill kan kommunens förtroendekapital rubbas om dess intressen i avtalen inte efterlevs, inte minst genom att berörda medborgare drabbas om leverantören inte följer de villkor som fastställts i avtalet.

Resultat

Vår bedömning är att kommunstyrelsen och berörda nämnder inte har säkerställt en ändamålsenlig avtalsförvaltning med tillräcklig intern kontroll av kommunens ingångna avtal. Undantaget är upphandlade entreprenader för vilka vi bedömer att tekniska nämnden i allt väsentligt säkerställt en tillräcklig avtalsförvaltning.

Kommunen saknar en tydlig styrning samt roll- och ansvarsfördelning för tillvägagångssätt för avtalsförvaltning. Avsaknaden av styrning medför att den avtalsuppföljning som trots allt genomförs i huvudsak är sporadisk och händelsebaserad. Det innebär att även om vissa avvikelser identifieras genom exempelvis kontroller och möten genomförs i regel inte uppföljning av de krav som i upphandlingsdokumentationen ställs på entreprenören. Det gäller även när det i avtal tydligt framgår att kommunen ska eller kan komma att genomföra egna kontroller.

Vi konstaterar även att avsaknaden av löpande uppföljning gör att kommunen i stor utsträckning behöver förlita sig på att allmänheten upptäcker och rapporterar avvikelser för upphandlade varor och tjänster som riktar sig direkt till medborgare. Vi ifrågasätter detta tillvägagångssätt utifrån två perspektiv. För det första är det principiellt inte rimligt att kommuninvånare behöver ta ett kontrollerande ansvar. För det andra riskerar kommunen genom ett sådant tillvägagångssätt missa betydande avvikelser.

Vi ser positivt på att kommunstyrelsen påbörjat processen med att förstärka och förbättra sin avtalsförvaltning, bland annat genom rekrytering av hållbarhetsstrateger, utveckling av verktyg för spendanalys och en ny avtalsdatabas. Kommunstyrelsen har också fullmäktiges uppdrag att ta fram en ny upphandlingspolicy. Revisionen kommer nogsamt följa kommunstyrelsens arbete.

Rekommendationer

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Utveckla och skyndsamt implementera konkreta och styrande rutiner för avtalsförvaltningen, som utgår från Upphandlingsmyndighetens rekommendationer.
- ▶ Säkerställa en ändamålsenlig roll- och ansvarsfördelning i avtalsförvaltningen, utifrån principen att ansvar och mandat bör följas åt.
- ▶ Säkerställa att verksamheterna har effektiva verktyg och stöd i avtalsuppföljning och kontroll.
- ▶ Säkerställa att avtal omfattar mätbara krav, särskilt avseende social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet samt andra horisontella frågor.
- ▶ Genomföra utbildningsinsatser kopplat till avtalsförvaltning.
- ▶ Säkerställa former för samstämmighet mellan Upphandlingsbyrån och berörda verksamheter vad gäller tillämpning av avtalsenliga sanktioner när leverantörer avviker från avtal.

Vi rekommenderar även kommunstyrelsen och övriga nämnder att:

- ▶ Säkerställa en tillräcklig intern kontroll i sin avtalsförvaltning för upphandlade och direktupphandlade avtal, inklusive en ändamålsenlig lagring, klassificering, samt planering och utförande av uppföljning.

EY:s rapport "Granskning av kommunens avtalsförvaltning, 2022-08-24".

För ytterligare information, kontakta revisionens ordförande Ewa Miller, ewa.miller@umea.se